

den. De verleiding om voortvarende conclusies te trekken naar menselijk gedrag blijkt bij deze soort nogal eens groot. Het bonobo-onderzoek omvat twee grote elementen: experimenteel en gedetailleerd gedragsonderzoek op het 'bonobo-eiland' in Planckendael en een uitgebreide studie naar het groepsgedrag van bonobogemeenschappen in het tropische regenwoud van de République Démocratique du Congo (voorheen Zaïre).

Mantelbavianen staan wat verder van de mens, maar leven dan weer in de savanne. Dit is het milieu waarin de voorouder van de mens geconfronteerd werd met 'de eerste grote cultuurschok' (zie hiervoor). Bavianen leven in een minder paradijselijke omgeving dan bonobo's. Het onderzoek in de Antwerpse Zoo concentreert zich op een kolonie van enkele tientallen dieren, die in een vrij beperkte ruimte leven. Er wordt onder meer onderzocht in

hoeverre de verspreiding van het voedsel een invloed heeft op de hiërarchie binnen de dieren.

Uit de onderzoeken blijkt dat er natuurlijk grote verschillen bestaan tussen de gedragingen van bonobo's en mantelbavianen. Anderzijds valt een aantal gelijkaardige gedragsstrategieën op.

Evolutie: primaten als primitieve mensen?

Primaten vormen een onderverdeling binnen de zoogdieren en omvatten apen zoals bavianen, mantelbavianen, chimpansees, gorilla's, bonobo's en leeuwapen. De dieren beschikken over kenmerken die hen in staat stellen voorwerpen vlot te manipuleren (fijne handbewegingen, mogelijkheid tot rechtop lopen, fijne lipbewegingen). Bovendien laten hun hersenen toe complexe handelingen te verrichten, te onthouden en zelfs over te dra-

gen aan andere soortgenoten. De meeste primaten leven in groepsverband, net zoals de mens. Het leven in groepsverband heeft geleid tot sociaal gedrag, de eerste stap om tot culturele ontwikkeling te komen. Komt bij dat primaten een uitgebreide gezichtsmimiek kennen, waardoor zij meer dan andere diersoorten signalen kunnen overdragen door hun gelaatsuitdrukking.

De gangbare theorie is dat de huidige mens *Homo sapiens* afstamt van een gemeenschappelijke voorouder, die wij delen met bepaalde primaten zoals de bonobo, de gorilla, de chimpansee en de oerang-oetan. Deze gemeenschappelijke voorouder leefde, net zoals de bonobo nu, in het tropisch regenwoud van Afrika, waar hij relatief weinig last had van belagers. Het dier leefde bovendien in een heel het jaar door rijkelijk van voedsel voorziene omgeving. Daardoor was er veel 'vrije tijd'. Dit gedurende dui-